

Tēma:
jauniešu izglītības
tālākceļa izvēle
pieprasītās profesijās.

DZĪVE TUVPĻĀNĀ

Jāstudē tas, kas cilvēku interesē

Vidējā un ilgtermiņa darba tirgus prognozes, ko publicējusi Ekonomikas ministrija, rāda, kurās profesijās un nozarēs darbaspēka tuvākajos divdesmit gados Latvijai trūks un kur būs tā pārprodukcija. Vidējā termiņā — līdz 2027. gadam — Latvijā varētu trūkt augstākās kvalifikācijas dabaszinātnu, informācijas un komunikāciju tehnoloģiju un inženierzinātnu speciālistu. Trūks arī darbinieku ar profesionālo vidējo izglītību.

Tikmēr pārpalikums prognozēts augstākās kvalifikācijas darbaspēkam ar izglītību sociālajās, komerczinātnēs un humanitārajās zinātnēs. Tomēr līdzšinējā pieredze rāda, ka darba tirgus ilgtermiņa prognozes ir visai neprecīzas un var ātri mainīties — tā tas notika gan 2009. gada krīzē, gan "Covid-19" krīzē, un tā notiks arī turpmāk. Tikmēr izcili speciālisti būs pieprasīti jebkurā jomā — dabas un sociālajās zinātnēs, valodās, mākslā, ēst gatavošanā utt. Arvien vairāk pieprasīti būs radošums, kritiskā domāšana ārpus rāmjiem, ātras mācīšanās un komunikācijas spējas, kā arī tehniskas iemaņas darbā ar jaunām iekārtām, mehānismiem un datorprogrammām. Tāpēc secinājums ir viens — jāstudē tas, kas cilvēku interesē. Pats galvenais — izvēlēties studiju jomu atbilstoši jaunieša interesēm un dotībām.

— Mācoties Madonas Valsts ģimnāzijā, kopā ar draugiem un brāli izveidojām skolēnu mācību uzņēmumu "BrančēHang", kas iedvesmoja iegūt papildu zināšanas biznesa jomā, — aicināts pastāstīt par studiju izvēli, azīna madonietis, Rīgas Biznesa skolas 3. kursa students **Jēkabs Sinats**. — Tāpēc 2020. gadā biznesa vadību sāku

Liesma Zariņa.

studēt Rīgas Biznesa skolā. Pēc diviem studiju gadiem pavērs iespēja pēdējo mācību gadu aizvadīt Norvēģijā, studējot internacionālo biznesa specializāciju Norvēģijas Biznesa skolā. Izlēmumu šo iespēju izmantot, jo vēlējos iegūt ārzemju pieredzi gan studiju, gan dzīvesveida, gan darba tirgus aspektā, kā arī kļūstot vēl vairāk patstāvīgs. Jautāts, kā vērtē iegūtās zināšanas, Jēkabs atklāja, ka zināšanas, ko iegūst biznesa studijās, ir ļoti daudzpusīgas un pielietojamas gan ikdienā, gan strādājot gandrīz jebkurā nozarē. Protams, sākot strādāt, ir jāiegūst papildu zināšanas

Jēkabs Sinats.

Arvien vairāk pieprasīts būs radošums, kritiskā domāšana ārpus rāmjiem, ātras mācīšanās un komunikācijas spējas, kā arī tehniskas iemaņas darbā ar jaunām iekārtām, mehānismiem un datorprogrammām.

un prasmes, tomēr tas ir daudz vienkāršāk iegūto pamatzināšanu dēļ. Prasot, vai viņa izvēlēta profesija ir pieprasīta mūsdienās nepieciešamo profesiju tirgū, Jēkabs atbildēja: — Šī

profesija noteikti ir un būs pieprasīta. Vēl jo vairāk tāpēc, ka iespējams strādāt finansēs, konsultāciju jomā, mārketingā, grāmatvedībā un daudzās citās jomās. Studiju laikā abās no vasarām samērā viegli Latvijā varēju atrast prakses vietas. Viena no tām bija starptautiskā IT uzņēmumā "Accenture", kur strādāju personāla daļā, un otra — vienā no TOP4 pasaules audita firmām "PwC" ("Pricewaterhouse-Coopers"), kur strādāju par biznesa konsultantu. Atrast darbu Norvēģijā bija mazliet sarežģītāk valodas dēļ un arī tāpēc, ka esmu tur iebraucējs, turklāt vēl tikai students. Tomēr iepriekšējā pieredze un akadēmiskie sasniegumi ļāva iegūt pašreizējo darbu, kurā strādāju par biznesa attīstības konsultantu *startup* uzņēmumā, kurš darbojas ar medicānas tehnoloģijām. — Citiem jauniešiem noteikti varu ieteikt studēt biznesa jomā, ja tā viņus interesē. Turklāt iedrošinu izmantot iespējas studēt arī ārzemēs, kaut vai tikai uz vienu semestri, — piebilda Jēkabs.

— Es šobrīd studiju Latvijās Mākslas akadēmijas maģistra programmas restaurācijas apakšnozaļās 1. kursā, — laikrakstam atklāja

novadniece **Liesma Zariņa**. — Pamatskolas laikā bija dažādas idejas, kas gribētu būt — bibliotekāre, jo patika lasīt grāmatas, pavāre, jo patika taisyt ēst, bet neviena no šīm domām nebija spēcīgi iesakņojusies. Savukārt vasarā pēc 9. klases slimības dēļ sanāca nokavēt pēdējo eksāmenu un izlaidumu. Slimnicā nogulēju divas nedēļas, bet, tā kā nekas būtiski neuzlabojās, mani palaida mājās saudzīgajā režīmā. Visticamāk, ja būtu kopā ar visiem pabeigusi pamatskolu, ja man ar veselību viss būtu kārtībā, mēs ar ģimeni būtu izbraukuši kādā ekskursijā pa Latviju vai kur citur, kā to katru vasaru mēdzām darīt, bet šoreiz mēs palikām mājās. Tā nu, mājās sēžot, noskatījāties dokumentālu raidījumu par Vatikānu. Tur tika parādīti dažādi cilvēki, dažādu profesiju pārstāvi, kas Vatikānā dzīvo un strādā. Arī Vatikāna muzejs un restoratori. Brīdī, kad tika rādīti restoratori, manī ienāca pārdaubisks miers, prieks un pārliecība, ka šis ir tas, ko es gribētu darīt. Ģimnāzijas laikā, Ēnu dienās pievēršos tieši restaurācijai — aplūkoju dažādas restaurācijas profesionāļu viņu darbā. Pēc ģimnāzijas pabeigšanas beidzot varēju sākt aktīvi studēt savu sapņu profesiju. Izpētīt, kur var mācīties restaurāciju pēc vidusskolas, sapratu, ka man ir divas iespējas: Latvijas Mākslas akadēmija un Rīgas Celtniecības koledža. Koledža kaut kādu nezināmu stereotipu dēļ nešķita tā labākā opcija, bet, beidzot ģimnāziju, sapratu, ka akadēmijai nesmu vēl isti gatava. Koledžā pabeidzu sekmīgi un, apmierināta ar iegūto izglītību un pieredzi, iestājos Latvijas Mākslas akadēmijā. Tur saskatu lielu Dieva brīnumu kā viņš mani vadīja cauri sagatavošanās kursiem, iestāšanās meimem, lai es būtu spējīga izturēt konkursu uz piecām studiju vietām. Reizēm, nu jau aizvadīto 7,5 studiju gadu laikā, man ir bijušas arī šaubas, ka nederu restaurācijai, bet tad atkal saņemtu iedrošinājumu un lielu vēlmi mācīties un strādāt. Studiju praktiskie darbi galvenokārt ir norīvēti skolā, restaurējot salīdzinoši nelielus mākslas objektus, bet sanācis būt arī dažādos objektos gan restaurācijas darbā, gan mācību prakses laikā. Ievērojamākie no tiem ir Varakļānu un Vilces muižas, kur atsedzām oriģinālos sienu gleznojumus, kā arī Kuldiņas Svētās Trisvītenības baznīca, kur kopā ar vācu kolēģiem veicām koka detaļu un ērģeļu krāsnojuma konservāciju.

— Citiem jauniešiem noteikti varu ieteikt studēt biznesa jomā, ja tā viņus interesē. Turklāt iedrošinu izmantot iespējas studēt arī ārzemēs, kaut vai tikai uz vienu semestri, — piebilda Jēkabs.

— Es šobrīd studiju Latvijās Mākslas akadēmijas maģistra programmas restaurācijas apakšnozaļās 1. kursā, — laikrakstam atklāja

VEDOKĻI • VIEDOKĻI • VIEDOKĻI • VIEDOKĻI • VIEDOKĻI • VIEDOKĻI • VIEDOKĻI

AGNESE AIZPURIETE. — Latvijas Universitātē studēju Bioloģijas programmu. Šāda ir mana kā pirmkursnieka izvēle, jo pēc 12. klases beigšanas nebiju pārliecināta par savu karjeru un priekšroku devu jomai, kura vidusskolā ļoti patika un padēvis. Pirms tam apmeklēju Latvijas Universitātes piedāvāto karjeras konsultantu, kurš vairāk palīdzēja saprast manas personības šķautnes un tipu, lai izvēlētos nākotnes profesiju būtu tikama un ar laiku nepazustu interese tajā, ko daru.

— Universitātē uzturu ļoti lielu rūpi par studentiem, cenšoties dot maksimāli daudz zināšanu katram studentam personīgi. Pasniedzēju studiju procesu veido tā, lai ikvienam būtu labākā iespēja saprast mācību saturu. Dažreiz gadās, ka šai ceļā šķērslis ir pašu studentu slinkums.

Tā kā mācos bioloģiju un bioloģija ir mācība par visu dzi-

izvēlētajā jomā. Tomēr ļoti svarīgs ir arī vidusskolas iegūtais pamats, jo visas jaunās zināšanas tiek būvētas uz tā.

— Universitātē uzturu ļoti lielu rūpi par studentiem, cenšoties dot maksimāli daudz zināšanu katram studentam personīgi. Pasniedzēju studiju procesu veido tā, lai ikvienam būtu labākā iespēja saprast mācību saturu. Dažreiz gadās, ka šai ceļā šķērslis ir pašu studentu slinkums.

Tā kā mācos bioloģiju un bioloģija ir mācība par visu dzi-

— Universitātē uzturu ļoti lielu rūpi par studentiem, cenšoties dot maksimāli daudz zināšanu katram studentam personīgi. Pasniedzēju studiju procesu veido tā, lai ikvienam būtu labākā iespēja saprast mācību saturu. Dažreiz gadās, ka šai ceļā šķērslis ir pašu studentu slinkums.

Tā kā mācos bioloģiju un bioloģija ir mācība par visu dzi-

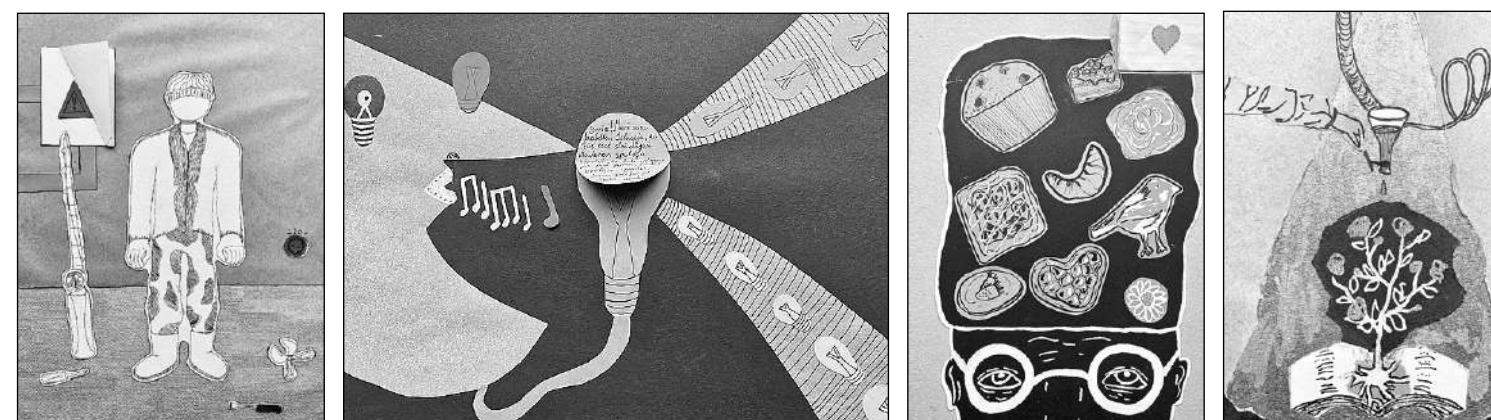
— Universitātē uzturu ļoti lielu rūpi par studentiem, cenšoties dot maksimāli daudz zināšanu katram studentam personīgi. Pasniedzēju studiju procesu veido tā, lai ikvienam būtu labākā iespēja saprast mācību saturu. Dažreiz gadās, ka šai ceļā šķērslis ir pašu studentu slinkums.

Savdabīgs profesionālās orientācijas kurss

Jāņa Simsona Madonas mākslas skolas audzēkņi, Madonas novada pašvaldības NVO atbalstītā projekta "Mākslas sanāšana Mārcienā. Tuvumā būt... Tuvāk būt... Būt..." ietvaros uzrunāja seniorus Mārcienas pansionātā un iedzīlīnājās viņu profesijās.

Iedvesmojoties no šīs saziņas, tika radīti mākslas darbi un aizkustinošas vēstules konkrēto profesiju pārstāvējiem. Tā bija iejušanās profesijās, savdabīgs profesionālās orientācijas kurss.

"Esmu mācījusies Cesvaines vidusskolā un mazajās klasēs gāju uz mūzikas skolu, kad tā vēl atradās Cesvaines pili. Tagad rakstu Jums, tikko no skolas pārnāku, un man tieši šodien bija pārbaudes darbs ķīmijā! Eju 8. klasē, un ar pārbaudes darbu noslēdzām tēmu par ķīmiskajiem elementiem. Visu vakaru mācījos simbolus, nosaukumus un izrunā! Ceru, ka būšu ieskaitīti nokārtojusi uz visaugstāko atzīmī! Aprīņoju, ka bijāt skolotāja un vēl tik interesantā priekšmetā — ķīmijā! Man tas vienmēr līciet grūti — savaldīt klasi, ieinteresēt un vēl arī

Jāņa Simsona Madonas mākslas skolas audzēkņu darbi, iepazīstot Mārcienas pansionāta iemītnieku, dažādu profesiju pārstāvu stāstīto. No kreisās: Aleksandra, Izabellas, Paulas un Terēzes mākslas darbi, attēlojot elektrīķa, spuldžu rūpnīcas strādnieces, konditoreas un ķīmijas skolotājas profesijas.

iemācīt!" (Terēze T.)
"Vēlējos painteresēties par Jūsu profesiju, tāpēc izveidoju šo darbiņu. Kam gan nepatīk tikko izceptas bulciņas? Es dažreiz iedomājos, ka dzīvoju mazā ciematā un strādāju par konditori. Dienā cepu, vakarā dodos mājās pie sava kaķīša. Iepriecinu cilvēkus ar gardu maltīti, kā darījāt Jūs. Tas būtu lieliski! Lai Jums katra diena ir jauka un silta." (Paula Z.)
"Jūs esat strādājusi Madonas

spuldžu rūpnīcā, tagad tur atrodas pārtikas veikals "Beta". Mums šodag skolā sākas mācības fizikā, man ļoti patīk padoms, ko teicis fizikā Alberts Einšteins savam dēlam Eduardam: "Dzīve ir brauksana ar velosipēdu. Lai saglabātu līdzsvaru, ir jāturpina kustēties." Tomass Edisons bija izgudrotājs, kurš nepavadījis, turpināja eksperimentēt, līdz viņam 1878. gadā izdevās izgudrot kvēldiegu, kurš atradās

stikla spuldzītē, un kvēlojošais vadiņš nesa strāvu. Viņa izgudrojums tiek lietots vēl šodien, man tas šķiet tik nozīmīgi. Sūtu sveicienus un paldies, ka strādājāt spuldžu rūpnīcā, tas daudzām deva prieku un iespēju laist, nebijot savu redzi." (Izabella)

"Man ļoti interesē Jūsu profesija būt par krāsotāju un izmācīties par šoferi. Darot šo darbiņu mākslā, es uzzināju vairāk par Jūsu profe-

siju — krāsotājs, par kuru pirms tam nebiju dzirdējusi. Man tas likās interesanti." (Diāna R.)
"Man sanāca veidot darbu par elektrīķi. Izlasīju, ka Jūs strādājāt Aronas pagastā, es tur mācos skolā. Elektrība īstenībā ir bīstama lieta, vajag būt uzmanīgam. Jūsu hobiji ir zveja. Man arī patīk zvejot. Bija prieks uzzināt par Jums. Sūtu sveicienus, varbūt satiksīties zvejāj!" (Aleksandrs Z.)

Ar vizuālo mākslu saistīta profesija

Vai jums patīk zīmēt kopš bērnības? Vai esat radošs un izdomas bagāts? Vai vēlaties atrast pielietojumu savām prasēm turpmākajā dzīvē? Tad jums ir jānoskaidro, kādas profesijas ir saistītas ar zīmēšanu!

Un atbilde būs — profesionāls arhitekts, gleznotājs, restaurators-mākslinieks, dizainers, juvelieris, 3D modelētājs, kaligrāfs, karikatūrists un vēl, un vēl.

Ar radošumu saistītu profesiju savulaik izvēlējās arī Madara Tropa — šobrīd skolotāja Jāņa Simsona Madonas mākslas skolā.

— Mana izglītība profesijā iesākās Latvijā, Madonas mākslas skolā, — atceras Madara. — Baka-laura grādu esmu ieguvusi Meksikā, Mehiko universitātē. Iekļūšana šai augstskolā tiek organizēta četros posmos. Vispirms bija jāiesniedz portfolio (mākslas darbu paraugu kolekcija, ko varēja ņemt līdzi uz interviju, nosūtīt potenciālajam darba devējam vai pat ievietot tiešsaistē). Tā bija augsta prasība, it kā es un pārējie pretendenti jau būtu mākslinieki ar nopietniem darbiem.

Tad notika pirmā atase, pēc kuras sekoja teorētiskās pārbaudījums, vispārējās kultūras zināšanas. Ja vai izturēja, tika dots uzdevums radīt mākslas darbu, kura izveidei tika atvēlēta nedēļa. Tam bija jābūt

Māksliniece Madara Tropa ir atgriezies uz dzīvi dzimtenē un sākusī strādāt Jāņa Simsona Madonas mākslas skolā.

originālam darbam un aktuālam tematikas ziņā. Pēc darba pabeigšanas sekoja intervija, kas jaunietim parasti ir biedējošākais pasākums. Bija jānoskaidro, kādā veidā ir jāprezentē, jāizstāst savs darbs. Par iegūto izglītību Madara Tropa ir ļoti gandarīta, protams, viņas ceļš profesijā nav bijis viegls. — Mākslas izglītības iegūšanas process jebkurā vietā ir samērā smags, jo tas ir ļoti prasīgs lauciņš, kur gan jāapgūst teorētiskās zināšanas, gan notiek liela praktiska darbošanās, — skaidro jaunieci. — Sveša nav arī sāncensība un per-

sonīgās iekšējās darbs, kas kopumā prasa milzu enerģiju.

Jautāta, kad un kāpēc nolēma atgriezties Latvijā, Madara Tropa atklāja: — Mana ideja par atgriešanos sākas aizvadītajā vasarā, kad biju uzaicināta piedalīties mākslinieku Valdim Bušam veltītajā plenērā Vilkā. Latvijā nebiju iepriekš bijusi kādus četrus gadus. Pēdējos trīs gadus pavadīju ASV, kopumā no Latvijas prom biju 14 gadus. Plenērā tik ļoti man patika, ka negribēju vairs braukt atpakaļ, vēlējos palikt Latvijā. Sajutu, ka Latvijā ir manas istās mājas — te vislabāk izprotu

cilvēkus, te jūtos laimīga. Tā sāku pamazām domāt par atgriešanos.

Novērtējot iespēju radoši izpausties dzimtajā zemē, par savu mākslinieces rokkrastu un gleznošanas tehniku Madara saka: — Gleznoju ar eļļas krāsām, un mana tehnika ir ar vairākām pieejām. Tas aizņem diezgan daudz laika, jo gleznoju vairākās kārtās, ļauju, lai varu apdomāt, ko izjūtu, kā vieta mani ietekmē. Plenērā atkal atcerējos un novēroju, kāda Latvijā ir gaisma. Tur, kur dzīvoju Amerikā, gaisma ir ļoti spoža, taču Latvijā ir mierīgāka, te ir daudz zeltaino toņu, daudz sarkanās krāsas, arī rozīgās, un viss ir daudz, daudz mierīgāks.

Piesakoties vakancei Jāņa Simsona Madonas mākslas skolā un gūstot apstiprinājumu, Madara Tropa nu kļuvusi par profesionālās ievirzes izglītības iestādes metodisti un pedagogu. Jaunā skolotāja Jāņa Simsona Madonas mākslas skola strādā ar 1. kursa audzēkņiem un māca pirmkursniekiem darbu materiālu, 2. kursam pasniedz mākslas priekšmetu, bet 6. kursam — mākslas vēstures pamatus.

Atvērumu sagatavoja **INESE ELSIŅA**

Pašizpētes rīks "NIID.lv karjeras izvēles testi"

Pašizpētes rīks "NIID.lv karjeras izvēles testi" paredzēts kā palīdzēklis karjeras atbalsta nodrošināšanā pusaudžiem un jauniešiem. "NIID.lv karjeras izvēles testi" iekļauj četrus dažādus karjeras izvēles testus.

noteiktām aktivitātēm, patiku pret specifiskām tēmām, mācību un darba jomām.

Vērtību svērtuve — noskaidro, kādā darba vidē Tu jūties vislabāk! Šajā testā ir iespēja noskaidrot, kuras darba vērtības dzīvē ir visvairīgākās un kāda varētu būt darba vide, kurā katrs justos vislabāk.

Spēju detektors — novērtē, kuras ir Tavas jaudīgākās spējas! Testā var iegūt kopskatu par to, kuras spējas ir vairāk izteiktas — lingvistiskās, loģiski matemātiskās, telpiskās, muzikālās, fiziski kinestētiskās, interpersonālās, intrapersonālās vai naturālistiskās. "Jaudas mērījums" būs īpaši vērtīgs, ja ir vēlme nodarboties ar darbu, kuras spējas ir uzskatāmas par lielāko resursu, jo detektora primārais mērķis ir palīdzēt apzinā-

ties savas stiprās un vājas puses vairākās sfērās.

Karjeras iespēju diagnostika — atklāj, kādas profesijas Tev patīk vislabāk! Testā būs iespēja salīdzināt dažādas profesijas, apdomāt un novērtēt, cik lielā mērā katra no tām patīk. Testa rezultātā tiks iegūti personības raksturojumi — noteikti vadošie personības tipi un tiem atbilstošās karjeras iespējas.

Karjeras izvēles testus var pildīt patstāvīgi vai kopā ar karjeras konsultantu, skolotāju vai vecākiem, iepazīstoties ar testu aprakstiem un pētot, pārrunājot savus testu rezultātus. Testus iespējams pildīt gan datorā, gan mobilajā tālrunī. Testus var pildīt jebkurā laikā un to rezultātus var arī lejupielādēt.

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par pielikuma "Dzīve tuvplānā" saturu atbild SIA "Laikraksts STARS". #SIF_MAF2022

MAF
Mediju atbalsta fonds